

**Strategia działania
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze
na lata 2013-2016
z perspektywą do roku 2020
Aktualizacja**

Spis treści

1. Wstęp	
1.1 Synteza Strategii	1
1.2 Podstawy opracowania Strategii	2
1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii	3
2. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie lubuskim	
2.1 Stan środowiska	5
2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza	8
2.3 Nadzwyczajne zagrożenia	9
2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania	10
3. Misja, cele i priorytety	
3.1 Cele i misja Funduszu	12
3.2 Priorytety - kierunki wsparcia	
3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2013-2014	13
3.2.2 Planowane kierunki wsparcia do końca obowiązywania Strategii	14
3.3 Mierniki realizacji Priorytetów	17
4. Organizacja i finansowanie ochrony środowiska	
4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny	17
4.2 Analiza SWOT Funduszu	18
4.3 Stosowane instrumenty finansowe - zasady wsparcia	19
4.4 Działalność informacyjno-promocyjna	20
4.5 Prognoza finansowa na lata objęte Strategią	21
5. Realizacja strategii	
5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw	23
5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami	25
5.3 Przeglądy realizacji Strategii	26

1. WSTĘP

1.1 Synteza Strategii

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 (Strategia) została przyjęta w 2012 r. i zakładała dokonanie aktualizacji zapisów pod kątem rozwiązań dotyczących wdrażania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020.

Przyjęte w roku 2012 w Strategii: wizja, misja, cel generalny, priorytety i perspektywy nie uległy w wyniku aktualizacji zmianie.

Celem generalnym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze (Fundusz) jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku, natomiast misja Funduszu brzmi „Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska”.

W oparciu o misję i tak sformułowany cel generalny oraz na podstawie zidentyfikowanych potrzeb środowiskowych w województwie lubuskim Fundusz przyjął do realizacji cztery główne priorytety, które odpowiadają zapisom Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r. (Wspólna Strategia).

Zidentyfikowane cztery główne priorytety środowiskowe i zawarte w nich działania to:

- Priorytet I Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
 - ✓ wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej.
- Priorytet II Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi.
- Priorytet III Ochrona atmosfery:
 - ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
 - ✓ wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
- Priorytet IV Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów:
 - ✓ opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt.

Skuteczność realizacji misji zależy od sprawności samego Funduszu. Aby to osiągnąć we wszystkich ważnych aspektach przyjęto działania w ramach czterech obszarów tożsamych z perspektywami Wspólnej Strategii:

1. finanse,
2. beneficjenci,
3. procesy wewnętrzne,
4. innowacje, wyzwania, rozwój.

Działania Funduszu w ich obrębie sprowadzają się do realizacji zadań określonych w aktualizacji Wspólnej Strategii, a wynikających ze zmiany uwarunkowań zewnętrznych, rozwiązań przyjętych przy wdrażaniu środków unijnych w perspektywie 2014-2020 oraz doświadczeń wynikających z realizacji Strategii w latach 2013-2014.

1.2 Podstawy opracowania Strategii

Podstawą prawną sporządzenia Strategii jest ustawa Prawo ochrony środowiska, z dnia 27 kwietnia 2001 r. (zwana dalej POŚ), która na mocy artykułu 400k p.3 pp1 nakłada na Zarząd Funduszu obowiązek opracowania projektu Strategii działania WFOŚiGW, a na mocy art. 400h ust. 4 p. 1 na Radę Nadzorczą obowiązek uchwalenia raz na cztery lata, Strategii, wynikającej ze Wspólnej Strategii oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tymi strategiami.

Strategia opracowana została z uwzględnieniem zapisów „Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku” (Wspólna Strategia) przyjętej w dniu 26 czerwca 2012 roku przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Strategia uwzględnia również zmiany wynikające z dokonanej w dniu 23 czerwca 2015 roku aktualizacji Wspólnej Strategii.

W związku z tym jest ona spójna z:

- Długookresową strategią rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Polityką Energetyczną Polski do 2030 roku,
- Strategicznym Planem Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Średniookresową strategią rozwoju kraju Polska 2020 oraz
- z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym, w szczególności ze Strategią Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (BEIŚ). Perspektywa 2020, w której wojewódzkie fundusze są wskazane jako instytucje zaangażowane w realizację działań w ramach Strategii.

Ponieważ działalność Funduszu ukierunkowana jest przede wszystkim na realizację regionalnej polityki ekologicznej województwa lubuskiego, przy opracowywaniu Strategii wykorzystano dokumenty o charakterze regionalnym, obejmujące tematykę środowiskową.

Dokumenty regionalne z których wynika konieczność finansowania określonych działań w województwie lubuskim:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku,
- ✓ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku,
- ✓ Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego z 2013r.,
- ✓ Program usuwania azbestu i wyrobów zanieczyszczających azbest dla województwa lubuskiego,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy miasto Zielona Góra,
- ✓ Program ochrony powietrza dla Gorzowa Wielkopolskiego – miasta na prawach powiatu z 2007r.,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wlkp. z 2012r.,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej z 2014r.,
- ✓ Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku,
- ✓ Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego,
- ✓ Program ochrony przed hałasem dla dwóch odcinków dróg województwa lubuskiego (droga nr 2, odcinek 2_62_3 – powiat świebodziński oraz nr 3, odcinek 3_305_0 – powiat nowosolski),
- ✓ Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Lubuskiego - przyjęte uchwałą nr LIII/525/2010 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 14 czerwca 2010 r..

1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii

Ustawa POŚ określa, że odrębne strategie poszczególnych Funduszy mają wynikać ze Wspólnej Strategii, co oznacza że strategie poszczególnych Funduszy nie mogą być z nią sprzeczne. We Wspólnej Strategii założono ustalenia planistyczne o charakterze rekomendacji, które Fundusz wprowadza w zakresie i tempie, jakie sam uzna za optymalne dla osiągnięcia celów strategii.

Priorytetami środowiskowymi Wspólnej Strategii, wpisującymi się w kierunki wskazane w projekcie Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko”, na których koncentrować się będzie merytoryczna działalność Funduszy w perspektywie strategicznej 2013-2020 będą:

- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona atmosfery,
- ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

Wspólna Strategia zakłada także, że w ramach jej realizacji wsparcie Funduszy będą otrzymywały przedsięwzięcia wspierające takie cele katalogu obszarów finansowania ochrony środowiska wskazanego w ustawie POŚ, które dotyczą m.in. monitoringu środowiska, zadań z zakresu przeciwdziałania awariom i zagrożeniom środowiska, ochrony przed hałasem.

Celami horyzontalnymi Funduszy realizowanymi w każdym z priorytetów Wspólnej Strategii będą:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych Polski jako członka UE,
- dążenie do efektywnego wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,

- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej,
- działania wspierające (w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ochrony przed suszą, systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych).

Realizacja priorytetów Wspólnej Strategii następować będzie w wyniku realizacji działań zgrupowanych w ramach czterech perspektyw:

1. Perspektywa *Finanse* - optymalizacja finansowania rozumiana jako: 1) wypracowanie systemu jak najlepszego dobierania odpowiednich form, kierunków i zasad finansowania do zróżnicowanych potrzeb beneficjentów w kontekście różnych celów środowiskowych, 2) systemowa komplementarność finansowania przez poszczególne Fundusze.
2. Perspektywa *Beneficjenci* - relacja z beneficjentami jest kluczowo ważna dla każdego dobrze działającego podmiotu sektora publicznego, świadczącego usługi na rzecz obywateli. W związku ze zmianami wprowadzonymi w ustawie POŚ istotne są działania pozafinansowe, mające na celu tworzenie wspólnej sieci specjalistów w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym również adaptacji do zmian klimatu. W obszarze tym Fundusze będą pełniły rolę tzw. Centrum kompetencji.
3. Perspektywa *Procesy wewnętrzne* - procesy zachodzące wewnątrz całego systemu Funduszy. Istotnym jest wykorzystywanie dorobku realizacji Wspólnej Strategii, m.in. z wykorzystaniem Cyfrowej Platformy Współpracy i Wymiany Informacji.
4. Perspektywa *Innowacje, wyzwania, rozwój* - realizacja inicjatyw ukierunkowanych na kreowanie nowych aktywności i kierunków działania systemu Funduszy oraz odpowiedzi na nowe wyzwania. W szczególności realizowane będą nowe działania polegające na tworzeniu warunków do skutecznego wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

W wyniku aktualizacji w czerwcu 2015 roku Wspólnej Strategii, uwzględniającej zmiany uwarunkowań zewnętrznych oraz uzyskane w latach 2013-2014 efekty z jej wdrażania, dokonano pewnych modyfikacji.

Nowelizacja w 2014 roku ustawy POŚ, umożliwiła Funduszom rozszerzenie dotychczas prowadzonej działalności, której celem jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności poprzez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz jego promocję, a także poprzez współpracę z innymi podmiotami. Fundusze realizując ten cel mogą, poza działalnością ściśle związaną z wydatkowaniem środków na działania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, prowadzić również inne działania tj. m.in. budowanie i rozwijanie kompetencji, związane z przygotowaniem rynku na odbiór dofinansowania udzielanego przez Fundusze, jak też wymianę doświadczeń z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz podmiotami zagranicznymi w celu stałego udoskonalania oferty finansowej.

Dodatkowo istnieje potrzeba prowadzenia przez Fundusze szeroko rozumianych działań informacyjno-promocyjnych zachęcających potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki unijne w perspektywie 2014-2020, jak również o środki Funduszy, w celu zapewnienia wkładu własnego.

2. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA I SYTUACJI GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

2.1 Stan środowiska ¹

Województwo lubuskie charakteryzuje średni stopień zurbanizowania i uprzemysłowienia, średnie warunki dla rozwoju rolnictwa oraz wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Ze wskaźnikiem lesistości na poziomie 49 % województwo lubuskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa - 29,2%). Przez województwo lubuskie przepływa kilka większych rzek Polski (m.in. Odra, Warta, Bóbr, Noteć, Nysa Łużycka). Północna część województwa posiada stosunkowo wysoki współczynnik jeziorności (stosunek powierzchni jezior do powierzchni wybranego obszaru) wynoszący 2-3%, w pozostałej części województwa współczynnik ten jest stosunkowo niski i wynosi poniżej 0,1%. W regionie występuje ogółem kilkaset jezior, w tym kilkadziesiąt o powierzchni większej niż 50 ha.

Zasobność w wody podziemne jest jedną z najlepszych w kraju (dobra w części północnej i średnia w części południowej województwa). Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa stanowią ok. 4,7% zasobów całego kraju. Wielkość modułu zasobowego wód podziemnych wynosi 6,46 m³/d km², co daje 6 miejsce w kraju; przy uwzględnieniu stosunkowo niskiego zatrudnienia i niewielkiego uprzemysłowienia stwarza to dodatkowe rezerwy.

Na obszarze województwa lubuskiego znajdują się różnorodne surowce mineralne, między innymi występują tu udokumentowane złoża: węgla brunatnego, ropy, gazu, rudy miedzi, torfu, kredy jeziornej, soli kamiennej, soli potasowej, surowców ilastych do produkcji materiałów ogniotrwałych i wyrobów kamionkowych, piasków szklarskich, piasków budowlanych oraz kruszyw naturalnych.

Źródłem zagrożeń dla stanu środowiska jest przede wszystkim przemysł, gospodarka komunalna i rolnictwo.

Przemysł jest źródłem zagrożeń, szczególnie na terenach zurbanizowanych, ze względu na produkcję związaną z emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, emisją ścieków, emisją hałasu oraz wytwarzaniem odpadów przemysłowych. Powstawanie szkód w środowisku wiąże się także z wydobywaniem kopalin, zwłaszcza systemem odkrywkowym. Duże potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin związane jest z transportem, szczególnie tranzytowym, koncentrującym się wzdłuż przebiegających przez województwo lubuskie dróg krajowych oraz w centrach miast, w otoczeniu gęstej zabudowy.

W gospodarce komunalnej zagrożeniem dla środowiska są nie w pełni oczyszczone ścieki komunalne, niewielki stopień skanalizowania, szczególnie terenów wiejskich, dość jeszcze liczne składowiska nieodpowiadające wymaganiom ochrony środowiska (w tym tzw. dzikie wysypiska) oraz niska emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z gospodarstw domowych, zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.

Wpływ rolnictwa na środowisko związany jest z nawożeniem, stosowaniem środków ochrony roślin i intensywnym nawadnianiem upraw, ułatwiającym migrację biogenów i innych zanieczyszczeń do wód. Istotnym zagrożeniem dla środowiska są też lokalizowane na terenie województwa duże fermy hodowlane trzody chlewnej, bydła, drobiu i zwierząt futerkowych.

¹ opis sporządzono na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku

Ochrona wód i gospodarka wodna

Stan wód płynących i jezior województwa lubuskiego przedstawia się następująco:

- ✓ Stan ekologiczny naturalnych Jednolitych Części Wód (JCW) w 2008 r. (na podstawie badań przeprowadzonych przez IMGW w Katowicach) na terenie województwa lubuskiego był zróżnicowany i kształtował się między stanem słabym a stanem dobrym, przy czym dominował stan ekologiczny umiarkowany.
- ✓ Ocena potencjału ekologicznego, wyznaczana dla sztucznych i silnie zmienionych części wód, przeważnie utrzymywała się na umiarkowanym poziomie.
- ✓ Ocena stanu chemicznego wskazuje na dobry stan chemiczny większości JCW (90%).
- ✓ Ogólny stan JCW rzek, uwzględniający wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz wyniki klasyfikacji stanu chemicznego, jest zły niemal na całym obszarze województwa.
- ✓ 89% badanych JCW rzek jest podatne na eutrofizację, ponadto podatne na eutrofizację jest 57% jezior zbadanych w latach 2008-2010 oraz 67% jezior zbadanych w 2007-2009 r..

Stan wód podziemnych wg badań przeprowadzonych w latach 2006-2010 ukazuje przewagę wód III i IV klasy jakości.

Poziom infrastruktury ochrony środowiska w zakresie ochrony wód w województwie lubuskim nie odbiega zasadniczo od średniej krajowej. Na koniec 2010 r. w województwie funkcjonowało 98 komunalnych i 34 przemysłowe oczyszczalnie ścieków. W większości były to oczyszczalnie biologiczne, w tym część z podwyższonym usuwaniem biogenów. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2010 r. wynosiła według raportu z realizacji KPOŚK 3.122 km. Długość ta w przeciągu 5 lat wzrosła o 25%. Według dostępnych danych z 2010 r. z oczyszczalni korzystało 68,4% mieszkańców województwa (średnia krajowa 65,2%). Równocześnie występuje duża różnica pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi, na niekorzyść tych drugich. Do oczyszczalni ścieków posiada dostęp 93% mieszkańców lubuskich miast (średnia krajowa 88,6%) oraz zaledwie 25,6% mieszkańców wsi (średnia krajowa 28,9%). Znaczące różnice widoczne są pomiędzy powiatami grodzkimi (Gorzów Wlkp. oraz Zielona Góra) a pozostałymi (w pierwszych ponad 90% mieszkańców posiada dostęp do sieci, w większości pozostałych powiatów wskaźnik ten wynosi od 50 do 60%).

Ochrona powietrza

Województwo lubuskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza, a poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu zależy od ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery. Według badań WIOŚ wykonanych w latach 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 i 2010, największe ilości zanieczyszczeń pyłowych emitowane są do atmosfery na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (miasto Zielona Góra, miasto Gorzów Wlkp., powiaty ziemskie - zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki). Największa emisja zanieczyszczeń gazowych odbywa się z terenów powiatów ziemskich - gorzowskiego i zielonogórskiego.

Głównym powodem przekroczenia w miastach standardów jakości powietrza jest emisja zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych (tzw. emisja niska). To właśnie ta emisja jest odpowiedzialna w największym stopniu za występowanie przekroczeń stężeń dopuszczalnych.

Jednymi z głównych problemów w zakresie zanieczyszczenia powietrza w województwie są wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu w nim zawartego. Na obszarze wszystkich stref województwa stwierdzono wystąpienie wartości średniorocznych dla benzo(a)pirenu przekraczające wartości stężeń docelowych. Przemawia to za koniecznością wdrożenia opracowanych w latach 2009-2010 programów ochrony powietrza w Zielonej Górze i Wschowie oraz opracowania koniecznych programów dla wyznaczonych stref.

W dwóch strefach województwa - strefa miasto Gorzów Wlkp. oraz strefa lubuska - stwierdzono ponadnormatywną liczbę przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM₁₀, z tym, że w strefie m. Gorzów Wlkp. przekroczone zostało także jego dopuszczalne stężenie średnioroczne.

W 2010 roku po raz pierwszy oceniany był poziom pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Poziom dopuszczalny nie został dotrzymany tylko w strefie m. Zielona Góra, jednak nie przekroczył on wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji wyznaczony na 2010 r. W takim przypadku należy określić obszar przekroczenia i jego przyczynę oraz podjąć działania zmierzające do zmniejszenia emisji tego zanieczyszczenia. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenia poziomu celu długoterminowego zawartości ozonu w powietrzu określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, którego termin osiągnięcia określono na 2020 rok. Strefa lubuska została również wskazana do opracowania programu ochrony powietrza z powodu stwierdzonych stężeń ozonu przekraczających poziom docelowy i poziom celu długoterminowego określonych ze względu na ochronę roślin.

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami większość odpadów unieszkodliwiana jest poprzez składowanie, choć tendencja ta w ostatnich latach zmienia się w kierunku odzysku odpadów. Nastąpił bowiem spadek ilości odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania z 259 tys. Mg w 2006 r. do 232 tys. Mg w 2010 r., pomimo wzrostu ilości odpadów komunalnych ogółem z 299,4 tys. Mg do 310 tys. Mg w 2010 r. Stopniowo rośnie udział zbieranych odpadów ulegających biodegradacji - o ponad 4% w ciągu 4 lat, odpadów wysegregowanych ze zmieszanych - o ponad 9% w stosunku do 2006 r. oraz powoli odpadów zbieranych selektywnie - o 2,3%. W przypadku odpadów przemysłowych sytuacja jest odwrotna - przeważająca ilość odpadów jest poddawana odzyskowi. W 2010 r. poddano odzyskowi 1917,8 tys. Mg odpadów z tego sektora. Procesom unieszkodliwiania natomiast poddano w 2010 r. jedynie 159,4 tys. Mg odpadów z przemysłu, w tym 14,8 tys. Mg stanowiły odpady niebezpieczne.

W województwie lubuskim w latach 2009-2010 eksploatowanych było 21 składowisk odpadów komunalnych, posiadających uregulowaną stronę formalno-prawną, przy czym do końca 2010 roku tylko w obrębie 7 składowisk zainstalowane zostały urządzenia do sortowania odpadów. Funkcjonowały również 4 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których nie są składowane odpady komunalne oraz 3 składowiska odpadów niebezpiecznych. Nie najlepiej przedstawia się sytuacja w wyposażeniu składowisk w urządzenia do przetwarzania odpadów biodegradowalnych. Profesjonalne kompostownie posiadają jedynie trzy obiekty. Na terenie województwa lubuskiego funkcjonują także trzy, spełniające wszystkie wymagania techniczne, instalacje do termicznego przekształcania odpadów, w tym dwie spalarnie odpadów medycznych, które - przy bezawaryjnej pracy - są w stanie przyjąć i zutylizować wszystkie powstające na terenie województwa odpady medyczne oraz instalacja do termicznego przekształcania odpadów, współpracująca z oddaną wcześniej do użytku suszarnią komunalnych osadów ściekowych, z 20% rezerwą na usługowe przetwarzanie osadów pochodzących z innych oczyszczalni.

Ze względu na ograniczone możliwości rolniczego zagospodarowania gnojowicy oraz innego rodzaju nawozów organicznych, na terenie województwa w latach 2009-2010 oddano do eksploatacji 2 biogazownie. W planach na najbliższe lata przewidywana jest budowa kolejnych instalacji, w większości w pobliżu dużych ferm hodowlanych.

Ochrona przyrody²

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie wg stanu na 31 grudnia 2012 roku wynosiła 1.033.843 ha, w tym obszary Natura 2000 obejmowały 487.183 ha, z tego Obszary Specjalnej Ochrony - ptasie – 294.227 ha (21,3% obszaru województwa), Specjalne Obszary Ochrony - siedliskowe) – 192.956 ha (13,8% obszaru województwa),. Na terenie województwa znajdują się dwa parki narodowe: Ujście Warty i Drawieński Park Narodowy oraz osiem parków krajobrazowych. Wśród nich park, który ze względu na swoje niezwykle walory geośrodowiskowe, przyrodnicze i kulturowe uzyskał status Narodowego Geoparku - geopark „Łuk Mużakowa”, który rozciąga się poza granice Polski - na Brandenburgię i Saksonię po stronie niemieckiej. Liczba rezerwatów w woj. lubuskim wynosi 64 o łącznej powierzchni 3.674 ha. Wśród rezerwatów florystycznych dominują leśne i torfowiskowe. Rezerваты faunistyczne tworzą głównie pod kątem ochrony ptaków (zwłaszcza wodno-błotnych). Istnieje także kilka rezerwatów wodnych chroniących zarastające jeziora oraz jeden rezerwat krajobrazowy. Na terenie województwa istnieje też 38 obszarów chronionego krajobrazu o powierzchni 438.453 ha, 8 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni 10.121 ha, 387 użytków ekologicznych o powierzchni 3.597 ha, 1.232 pomniki przyrody oraz 1 stanowisko dokumentacyjne o powierzchni 4 ha.

2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza³

Województwo lubuskie zajmuje środkowozachodnią część Polski o powierzchni 13.988 km² (4,5% powierzchni kraju). Województwo posiada dwa ośrodki władzy administracyjnej. Zielona Góra to stolica samorządowa, a Gorzów Wlkp. jest siedzibą Wojewody. W skład województwa wchodzi: 12 powiatów ziemskich, 2 powiaty grodzkie i 83 gminy (9 - miejskich, 41 wiejskich oraz 33 miejsko-wiejskie).

Wg danych za 2010 rok województwo lubuskie zamieszkuje 1.011 tys. mieszkańców (2,6% ludności kraju). Gęstość zaludnienia jest mała i wynosi tylko 72 osoby/km² (średnia dla Polski to 122 osoby/km²). W miastach zamieszkuje 63,5% (średnia krajowa - 60,9%), ludność wiejska stanowi 36,5%. Największe skupiska ludności to miasta: Gorzów Wlkp. - 125,4 tys. i Zielona Góra - 117,7 tys. mieszkańców.

Na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Ludność w wieku produkcyjnym wynosi 47,7% (średnia krajowa - 44,8%). Wobec mniejszego napływu ludności - 12.781 przy odpływie w wysokości 13.255 saldo migracji wewnętrznej jest ujemne i wynosi 474 osoby. Saldo migracji zagranicznej jest zerowe.

Pod względem potencjału przemysłowego Lubuskie, w porównaniu do pozostałych województw, plasuje się w środku stawki. Produkt krajowy brutto (2009 r.) w województwie lubuskim wyniósł 30.358 mln zł co stanowiło 2,3% PKB kraju (9 miejsce w Polsce w dochodzie na 1 mieszkańca - 87,9% średniej krajowej). Największe ośrodki gospodarcze to: Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Nowa Sól oraz Żary. Coraz więcej inwestorów przyciąga też utworzona w 1997 r. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, z terenami inwestycyjnymi w wielu miejscowościach na terenie całego województwa. Wśród wyróżniających się, jak i perspektywicznych branż lubuskiej gospodarki, wskazać należy rozwijające się branże związane z przemysłem drzewno-meblarskim, papierniczym i spożywczym oraz coraz bardziej aktywne branże, takie jak: motoryzacyjna, chemiczna i produkcji tworzyw sztucznych, materiałów budowlanych – w tym ceramicznych, a także elektroniczna, tekstylna i wydawnicza. Z punktu widzenia gospodarki województwa

² sporządzono na podstawie Raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze pt. Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2011-2012

³ Sporządzono na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2011 oraz Rocznika Demograficznego 2011

lubuskiego najbardziej istotny jest jednak sektor usług, w którym zatrudnienie znajduje ponad 58% ogółu pracujących.

Zatrudnienie wśród osób w wieku 15 lat i więcej wynosi 441 tys. co stanowi 2,8% zatrudnionych w skali kraju, przy czym: w rolnictwie 7,9%, w przemyśle 33,9% oraz w usługach 58,2% (w kraju odpowiednio – 12,9%, 30,1% oraz 57,0%). Ilość bezrobotnych zarejestrowanych wynosi 59,2 tys., co stanowi 3,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w kraju, a stopa bezrobocia rejestrowanego to 15,5% oraz bezrobocia trwałego - 7% wobec odpowiednio 12,4% oraz 5,7% w kraju.

Średnie wynagrodzenie miesięczne wynosi 2.755 zł wobec średniej krajowej w wysokości 3.224 zł. Przeciętny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosi średnio miesięcznie 1.109 zł co stanowi 96,7% średniej w kraju.

W perspektywie do 2035 roku prognozowane jest zmniejszenie ilości mieszkańców województwa z 1.011 tys. w roku 2010 do 963,6 tys., co stanowi spadek o 4,7%. Jest to jednak spadek niższy niż zakłada się dla kraju ogółem – prognozowane 5,8%.

2.3 Nadzwyczajne zagrożenia

Na terenie województwa lubuskiego występują zagrożenia naturalne związane ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi, takimi jak powódzie - w szczególności w dolinach rzek oraz susze glebowe. Powódzie opadowe i roztopowe związane są głównie z migracją fal powodziowych powstałych poza obszarem województwa, w górnych częściach zlewni rzek.

Obszary zagrożone powodzią w województwie obejmują obszary miejskie i wiejskie wzdłuż Warty: Gorzów Wlkp., Krobielewo, Świniary, Skwierzyna, Santok, Jeżyki, Kołczyn, Świerkocin, Witnica, Słońsk, Kostrzyn; tereny wzdłuż Noteci: Drezdenko, Trzebiecz, Goszczanowice, Górecko, Stare Polichno, Przynotecko; tereny wzdłuż Bobru: Leszno Górne, Szprotawa, Żagań, Krzystowice, Bobrowice, Dychów; tereny wzdłuż Nysy Łużyckiej: Gubin, Strzegów, Markosice, Żytowań; tereny wzdłuż Odry: Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Nietków, Krosno Odrzańskie, Cybinka, Słubice, Górzycza, Kostrzyn.

Zminimalizowanie strat spowodowanych występowaniem rzek z ich koryt osiągalne jest poprzez zbudowanie wałów przeciwpowodziowych, zastosowanie pomp polderowych i pomp o zwiększonej wydajności, a także budowę: jazów, przepustów, wałów cofkowych, zbiorników retencyjnych. Istotne jest również nieprzyjmowanie rozwiązań przestrzennych na obszarach zalewowych, mogących doprowadzić do zalania lub podtapiania wodami wielkimi, natomiast w strefach służących przepuszczaniu wód powodziowych, przyjmowanie wyłącznie rozwiązań projektowych, zapewniających utrzymanie swobodnego przepływu wód oraz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom i ochronie ich mienia.

Modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego oraz zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Nadodrza, uwzględniający bezpieczeństwo ludzi i realistycznie ocenione możliwości finansowania przedsięwzięć zawierał (do końca 2014 roku) „Program dla Odry 2006” (w latach późniejszych w Masterplanie dla dorzecza Odry lub w planach gospodarowania wodami).

Na koniec 2012 r. na terenie województwa znajdowało się 15 zakładów mogących spowodować poważne awarie, z czego 6 to zakłady zakwalifikowane do grupy o dużym ryzyku poważnej awarii (ROCKWOOL POLSKA Sp. z o.o. w Cigacicach, KRONOPOL Sp. z o.o. w Żarach, ORLEN GAZ Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu w Krośnie Odrzańskim, Baza Paliw P.W. APEXIM AB w Miostowicach Dolnych, AmeriGas Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu Płynnego w Nowej Niedrzewicy oraz Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziarnowego w Lubiatowie), 2 zakłady o zwiększonym ryzyku poważnej awarii (Terminal Paliw w Nowej Soli BP 93 PKN ORLEN S.A. w Nowej Soli oraz Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „JERSAK” Rozlewnia Gazu Płynnego w Żaganiu) i 7 zakładów zaliczanych

do potencjalnych sprawców awarii przemysłowych. Spośród 6 zakładów o dużym ryzyku, dwa z nich posiadają w obrocie skrajnie łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny. Pozostałe 4 zakłady posiadają w obrocie substancje toksyczne i inne substancje niebezpieczne. W przypadku zakładów o zwiększonym ryzyku jeden posiada w obrocie produkty destylacji ropy naftowej i substancje palne, a drugi – łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny.

Zagrożenia dla środowiska wynikają również z uwarunkowań geograficznych. Istotnym uwarunkowaniem województwa lubuskiego jest położenie przy granicy z Republiką Federalną Niemiec, gdzie granice wyznaczone są rzekami: Odrą oraz Nysą Łużycką. Z położenia wynika m. in. przebieg przez teren województwa dróg o dużym natężeniu ruchu łączących Polskę z Europą zachodnią. Ruch ten, będący ruchem tranzytowym, znacznie obciąża środowisko niekorzystnie akustycznie oraz emisją spalin.

Dodatkowo, ze względu na duże zalesienie lasami monokulturowymi i stosunkowo niskie opady atmosferyczne (roczne około 550-600 mm), występuje na terenie dużej części województwa znaczne zagrożenie pożarami.

2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<u>Stan środowiska</u> 1. Cenne walory przyrodnicze województwa: • duży wskaźnik lesistości, • duża liczba jezior, • duży odsetek obszarów chronionych (w tym parków narodowych, rezerwatów przyrody, obszarów „Natura 2000” i innych), • unikatowe na skalę europejską osobliwości przyrodnicze (np. siedliska ptaków, rezerwat nietoperzy). 2. Czyste, w małym stopniu przekształcone środowisko naturalne na przeważającej części obszaru województwa. 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obserwowana w ciągu ostatnich lat (m.in. czystość wód w rzekach, odradzanie się zasobów przyrodniczych w dolinach rzek spowodowane zmniejszeniem dopływu zanieczyszczeń przemysłowych i rolniczych). 4. Korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej. <u>System finansowania</u> 1. Sprawdzony system finansowania ochrony środowiska 2. Efektywna współpraca pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za stan środowiska w regionie. 3. Umiejętność korzystania ze środków unijnych przez podmioty z terenu województwa.	<u>Stan środowiska</u> 1. Niskie klasy czystości części wód powierzchniowych i gruntowych z powodu zanieczyszczeń komunalnych i rolniczych. 2. Okresowo występujące zanieczyszczenia niektórych jezior, szczególnie uciążliwe na terenach atrakcyjnych turystycznie. 3. Brak ostatecznych uregulowań gospodarki odpadami w części powiatów województwa. 4. Zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej. 5. Przekroczenie poziomu ozonu, benzo(a)piranu, PM10 oraz kadmu w wybranych strefach. <u>System finansowania</u> 1. Niskie wpływy z opłat za korzystanie ze środowiska. 2. Brak środków własnych w jednostkach samorządu terytorialnego – w związku z tym

	ograniczona możliwość korzystania ze środków zwrotnych i bezzwrotnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<u>Stan środowiska</u> 1. Obserwowany w długim czasie trwały trend stopniowej poprawy stanu środowiska naturalnego. 2. Szeroko rozumiana współpraca transgraniczna z partnerami niemieckimi. 3. Przepisy prawa międzynarodowego wymuszające szersze wykorzystanie źródeł energii odnawialnej. 4. Wykorzystanie potencjału sektora naukowo-badawczego dostępnego w regionie i regionach sąsiednich do dynamizowania działań w zakresie transferu technologii i innowacyjności w obszarze ochrony środowiska. 5. Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców województwa. <u>System finansowania</u> 1. Perspektywa dopływu zewnętrznych środków finansowych na działania rozwojowe w kolejnym okresie programowania. 2. Zielone Inwestycje.	<u>Stan środowiska</u> 1. Zagrożenie powodziowe dużej części obszaru województwa (m.in. ze strony rzek: Odry, Nysy Łużyckiej, Warty, Noteci i Bobru oraz mniejszych dopływów). 2. Coraz częściej występujące niekorzystne zjawiska pogodowe. 3. Brak systemu rekompensat dla samorządów posiadających duże odsetki terenów chronionych na swoim obszarze, z tytułu niemożności ich gospodarczego wykorzystania. 4. Niewystarczająca współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w kwestiach związanych z ochroną środowiska. 5. Zwiększone zagrożenie pożarowe ze względu na duży udział lasów. <u>System finansowania</u> 1. Ograniczone możliwości finansowe gmin – coraz więcej zadań, za którymi nie idą środki celowe – do realizacji w ramach zadań własnych.

Jako uzupełnienie analizy SWOT, która ma dać podstawę do diagnozy istniejących problemów środowiskowych w województwie lubuskim należy uwzględnić również identyfikację jaką przedstawiono w podstawowym dokumencie wojewódzkim poświęconym ochronie środowiska jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. W dokumencie tym przeprowadzono równocześnie hierarchizację problemów ze względu na ich wagę. Wszystkie zdiagnozowane problemy zakwalifikowano do jednego z trzech priorytetów. Najwyższą pilnością rozwiązania charakteryzują się problemy zakwalifikowane do priorytetu I.

Problemami o priorytecie I zhierarchizowanymi w tym Programie są:

- ✓ w zakresie Gospodarki wodnej:
 - zły stan wód powierzchniowych,
 - presja źródeł komunalnych na wody powierzchniowe i podziemne (w tym z województw ościennych oraz obszaru Niemiec),
 - niska jakość wód podziemnych.
- ✓ w zakresie Zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego:
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 (strefa miasto Gorzów Wlkp., strefa lubuska),
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu (wszystkie strefy w województwie),

- przekroczenia poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi (wszystkie strefy w województwie).
- ✓ w zakresie Gospodarki odpadami:
 - składowanie odpadów komunalnych jako dominujący sposób ich zagospodarowania,
 - nieosiągnięty poziom redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazanych do składowania.
- ✓ w zakresie Ochrony przed hałasem:
 - ponadnormatywny poziom hałasu, głównie drogowego, na wybranych odcinkach dróg oraz w miastach.
- ✓ w zakresie Odnawialnych źródeł energii:
 - zbyt niski udział odnawialnych źródeł energii.

3. MISJA, CELE I PRIORYTETY

3.1 Cele i misja Funduszu

Fundusz jest ważnym instrumentem wsparcia finansowego dla przedsięwzięć realizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jako instytucja wspierająca konkretne działania przyczynia się do realizacji polityki ekologicznej regionu, a pośrednio polityki ekologicznej państwa.

"Celem generalnym Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku".

Cele osiągnięte będą poprzez:

- dążenie do stabilnego, stałego zapewniania środków na realizację celów środowiskowych,
- dbanie o skuteczne i możliwe efektywne wykorzystywanie powierzonych środków publicznych,
- wspieranie nie tylko przedsięwzięć, ale również pozafinansowych inicjatyw środowiskowych,
- przyjęcie kierunku działalności wynikającego z celów rozwojowych Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – „poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami”.

Dla czytelnego przesłania istoty działania Funduszu jego misję ujęto w formie hasła:

Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska

Misja ma przede wszystkim znaczenie motywacyjne i identyfikacyjne: pozwala pracownikom i Zarządowi Funduszu identyfikować się z realizowaną Strategią. Misja ma także oczywisty wydźwięk promocyjny; dobrze komunikuje adresatom zewnętrznym, jak Fundusz widzi swoją rolę i jak definiuje siebie wobec wyzwań współczesności.

3.2 Priorytety - kierunki wsparcia

3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2013-2014

Wsparcie realizowane było z uwzględnieniem priorytetów dziedzinowych wynikających ze Strategii.

W latach 2013-2014 w Funduszu obowiązywały następujące priorytety dziedzinowe:

- Ochrona wód - przede wszystkim w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz na pozostałych obszarach.
- Gospodarka wodna - w pierwszym rzędzie polegająca na realizacji zadań: związanych z ochroną przeciwpowodziową, w tym działań inwestycyjnych w zakresie urządzeń wodnych: budowli i zbiorników związanych z ochroną przeciwpowodziową, zadań wynikających z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, a także ujętych w programie "Mała retencja wodna w Województwie Lubuskim" i likwidacji skutków powodzi realizowanych przez Województwo Lubuskie i przez regionalne zarządy gospodarki wodnej.
- Ochrona powietrza - głównie w zakresie: wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powstających w procesach energetycznych, stosowania mniej uciążliwych dla środowiska paliw, ograniczania niskiej emisji na obszarach zabudowanych oraz szczególnie przyrodniczo cennych, realizacji kompleksowych programów termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz realizacji zadań inwestycyjnych wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza.
- Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami - przede wszystkim w zakresie realizacji zadań wynikających z obowiązujących planów gospodarki odpadami.
- Ochrona przyrody i krajobrazu - poprzez wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu na obszarach istotnych dla realizacji postanowień ustawy o ochronie przyrody oraz funkcjonowania obszarów sieci NATURA 2000.
- Monitoring środowiska - w głównym zakresie poprzez pomoc jednostkom realizującym zadania państwowego monitoringu środowiska.
- Zagrożenia środowiska - poprzez działania polegające na przeciwdziałaniu klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków oraz zapobieganie i likwidację poważnych awarii i ich skutków, w tym wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego jak i pomoc służbom ratownictwa ekologicznego w wyposażaniu w sprzęt specjalistyczny.
- Edukacja ekologiczna - poprzez wspieranie realizacji projektów edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony zasobów środowiska i kształtowanie świadomości ekologicznej.

W latach 2013-2014 Fundusz przeznaczył na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych łącznie kwotę 112,5 mln zł, z tego 91,0 mln zł w formie pożyczek oraz 21,5 mln zł w formach dotacyjnych (łącznie z umorzeniem, dopłatami do oprocentowania kredytów bankowych, przekazaniem środków państwowym jednostkom budżetowym). Środki te w przeważającej mierze przeznaczone były na dwa komponenty: ochronę wód oraz gospodarkę wodną (60,7% w formie pożyczek oraz 70,2% w formie dotacji). W pożyczkach znaczący udział –

34,5% miała Ochrona powietrza, a w dotacjach pozostałe komponenty (głównie Nadzwyczajne zagrożenia i Monitoring środowiska) – 22,3%.

Tab. 1

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2013-2014 ze środków własnych (w mln zł)

Forma wsparcia / dziedzina		Wykonanie 2013 r.	Wykonanie 2014 r.	Razem 2013-2014
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	33,3	57,7	91,0
1.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	31,5	23,7	55,2
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi		3,3	3,3
1.3	Ochrona powietrza	1,0	30,4	31,4
1.4	Pozostałe	0,8	0,3	1,1
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	10,1	11,4	21,5
2.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	7,2	7,9	15,1
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	0,8	0,8	1,6
2.3	Ochrona powietrza			
2.4	Pozostałe	2,1	2,7	4,8

Za działanie priorytetowe Fundusz uznawał wspomaganie przedsięwzięć dofinansowywanych zagranicznymi środkami bezzwrotnymi poprzez udział w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego. W latach 2013-2014 wsparcie zadań w ramach poszczególnych programów wyglądało następująco: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – 31,6 mln zł, Lubuski Regionalny Program Operacyjny – 0,7 mln zł, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – 15,2 mln zł oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska Saksonia – 0,5 mln zł.

3.2.2 Planowane kierunki wsparcia do realizacji do końca obowiązywania Strategii

Priorytetami środowiskowymi Funduszu na lata 2013-2016 są cztery obszary, zgodne z zapisami Wspólnej Strategii:

- Priorytet I - Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
- Priorytet II - Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- Priorytet III - Ochrona atmosfery
- Priorytet IV - Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Fundusz uwzględniając zdiagnozowany stan środowiska w województwie lubuskim wspiera następujące działania w obrębie założonych priorytetów:

Priorytet I Ochrona i zrównoważone gospodarowania zasobami wodnymi:

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną wód,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej.

Realizacja Priorytetu odbywać się będzie dwukierunkowo, ochrona wód oraz gospodarka wodna; przyczyni się do realizacji działań strategii BEiŚ w zakresie: 1.2 Gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody oraz 3.1 Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki. Dodatkowo wpisuje się to w cele określone przez UE na lata 2014-2020 w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyka.

W zakresie ochrony wód istotna jest poprawa jakości wód poprzez rozbudowę infrastruktury oczyszczania ścieków. Działania obejmujące utrzymanie, budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury oczyszczania ścieków, przewidzianych w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) oraz jego aktualizacji, wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Master Planem, a także na obszarach nieuwzględnionych w KPOŚK umożliwią realizację zobowiązań akcesyjnych wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG.

W zakresie gospodarki wodnej istotnym jest prowadzenie inwestycji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, a także działań na rzecz zwiększenia retencji wodnej. Jest to szczególnie istotne w sytuacji zwiększającego się prawdopodobieństwa wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych powodujących znaczne zmiany w jakości i dostępności zasobów wodnych.

Priorytet II Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi:

- ✓ przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi.

Racjonalizacja gospodarki odpadami wynika z konieczności pełnego wdrożenia Dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów. Celem nadrzędnym jest zwiększenie poziomu odzysku, aby unieszkodliwianie poprzez składowanie przestało być dominującą formą zagospodarowania odpadów.

Zakres wspieranych przedsięwzięć w tym obszarze ukierunkowany jest na realizację działania 3.2. BEiŚ Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne.

Priorytet III Ochrona atmosfery:

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- ✓ wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

W związku z koniecznością wdrożenia Dyrektywy 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy istotne jest zapewnienie spójności działań na rzecz ochrony powietrza z zadaniami mającymi na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wspierane będą głównie zadania związane ze zmniejszaniem emisji gazów cieplarnianych oraz poprawą jakości powietrza. Jednym z najistotniejszych działań jest likwidacja tzw. niskiej emisji, co winno przełożyć się na poprawę jakości powietrza, szczególnie wobec przekraczania

w Polsce dopuszczalnych norm dla pyłu drobnego PM 10 i PM 2.5, określonych w dyrektywie CAFE.

Z związku z koniecznością realizacji celu z Dyrektywy 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zmieniająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, wspierany będzie rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Udział we współfinansowaniu przedsięwzięć tej dziedziny wspiera działania wskazane w strategii BEiŚ w zakresie: 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii; 2.2. Poprawa efektywności energetycznej; 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki.

Priorytet IV Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów:

- ✓ opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt.

Celem priorytetu jest zahamowanie spadku różnorodności biologicznej oraz zapewnienie właściwego stanu ochrony dla możliwie dużej liczby gatunków oraz siedlisk przyrodniczych. Wsparcie realizowane będzie przez finansowanie tworzenia narzędzi do realizacji celów.

Zakres wspieranych przedsięwzięć ukierunkowany jest na realizację działania 1.3. BEiŚ Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna.

Poza czterema podstawowymi Priorytetami wsparcia, zgodnymi ze Wspólną Strategią, Fundusz do swych działań priorytetowych w okresie 2013-2016 zaliczać będzie również inne, w pozostałych komponentach wg poniższego wykazu.

Priorytety pozostałe - Inne działania na rzecz ochrony środowiska:

- ✓ system kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, w szczególności tworzenie baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- ✓ przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska,
- ✓ edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- ✓ wydatki na nabywanie, utrzymanie, obsługę i zabezpieczenie specjalistycznego sprzętu i urządzeń technicznych, służących wykonywaniu działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- ✓ wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany działań krótkoterminowych, programy ochrony przed hałasem, programy ochrony i rozwoju zasobów wodnych, plany gospodarki odpadami, plany gospodarowania wodami oraz krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, a także wspomaganie realizacji i systemu kontroli tych programów i planów.

3.3 Mierniki realizacji Priorytetów

Priorytety Strategii, w nawiązaniu do Wspólnej Strategii, będą mierzone określonymi efektami ekologicznymi, które wynikają z dokumentów programowych dla perspektywy UE 2014-2020.

1. Priorytet 1 - gospodarowanie wodami - zakłada się monitorowanie wskaźnika „Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (RLM)”.
2. Priorytet 2 - gospodarka odpadami - jako główny wskaźnik przyjęto „Moc przerobową zakładu zagospodarowania odpadów (tys. Mg/rok)”.
3. Priorytet 3 - ochrona atmosfery - przyjęto wskaźnik „Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tys. Mg CO₂/rok)”.
4. Priorytet 4 - ochrona różnorodności biologicznej - przyjęto wskaźnik „Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony (tys. ha)”.

4. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE

4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny Funduszu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze jest samodzielną instytucją finansową - samorządową osobą prawną. Posiadane zasoby kapitałowe, kadry, stosowane procedury i dotychczasowy dorobek umożliwiają wspieranie finansowania ekologicznych przedsięwzięć, podejmowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Równocześnie w perspektywie finansowej 2007-2013 Fundusz umiejscowiony był w dwóch programach operacyjnych: Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym.

Na podstawie porozumienia z Ministrem Środowiska w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko Fundusz był - instytucją wdrażającą dla osi priorytetowych: I - Gospodarka wodno-ściekowa i II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, obsługując projekty z terenu województwa lubuskiego o wartości poniżej 25 mln euro.

W myśl porozumienia z Marszałkiem Województwa Lubuskiego Fundusz był - instytucją wdrażającą dla priorytetu III (środowiskowego) w Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym.

Istotnym warunkiem realizacji zadań stojących przed Funduszem jest posiadany potencjał finansowy, przez który rozumie się łączny stan i strukturę aktywów netto posiadanych przez Fundusz oraz wypracowane zasady gospodarki finansowej.

Wysokość majątku, w tym w szczególności majątku netto, jest jednym z wyznaczników kondycji finansowej instytucji, m.in. wskazującej na zdolność pokrywania bieżących i przyszłych zobowiązań. W okresie 2009-2014 w Funduszu nastąpił wzrost łącznej wartości majątku netto z ok. 99,7 mln zł do ok. 142,5 mln zł, tj. o 42,8 mln zł. Dominujące pozycje w jego strukturze, na koniec 2014 roku, to należności z tytułu udzielonych pożyczek 78,7 mln zł (55,2 %) oraz środki

pieniężne i papiery wartościowe Skarbu Państwa (jako m.in. środki na przyszłe zobowiązania wynikające z umów) 63,8 mln zł (44,8 %).

Przez ponad 20 letni okres funkcjonowania Funduszu wypracowane zostały obowiązujące obecnie zasady prowadzenia gospodarki finansowej, co potwierdzone zostało stosownym certyfikatem ISO. Pozwoliły one na:

- efektywne stosowanie odnawialnych instrumentów finansowania ochrony środowiska co potwierdza fakt, że w latach 2009-2014 z tytułu wszystkich opłat i kar środowiskowych wpłynęło do Funduszu 71,4 mln zł, natomiast wypłaty środków własnych Funduszu na finansowanie ochrony środowiska wyniosły 155,8 mln zł – 84,4 mln zł zasililo dodatkowo inwestycje prośrodowiskowe,
- stosowanie samofinansowania Funduszu tj. zdolności do pokrywania w latach 2009-2014 kosztów utrzymania organów i biur w zakresie działalności statutowej (18,0 mln zł) ze środków uzyskanych z lokat kapitałowych i oprocentowania udzielonych pożyczek (30,2 mln zł),
- utrzymywanie kosztów obsługi wypłat dla beneficjentów na niskim poziomie; w okresie 2009 - 2014 wypłata 1 zł ze środków własnych Funduszu i obsługa w całym okresie spłaty kosztowała średnio 0,11 zł.

Potencjał organizacyjny Funduszy to przede wszystkim:

- wysokie kompetencje pracowników Funduszu i ich wieloletnie doświadczenie w obsłudze finansowania projektów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- instytucjonalna zdolność do wdrażania programów europejskich, uzyskana w wyniku doświadczenia jako instytucji wdrażającej dwa programy unijne: POliŚ oraz LRPO,
- instytucjonalna zdolność do finansowania szerokiej i zróżnicowanej palety zadań związanych z ochroną środowiska.

Posiadany potencjał finansowy i organizacyjny jest gwarantem realizacji przypisanych do wykonania zadań.

4.2 Analiza SWOT Funduszu

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Posiadanie przez Fundusz osobowości prawnej – umocowanie w Prawie Ochrony Środowiska. 2. Terytorialna bliskość do beneficjenta i znajomość problematyki regionalnej. 3. Kierowanie się interesem publicznym i środowiskowym, a nie wyłącznie opłacalnością przedsięwzięć (podejście niekomercyjne). 4. Stosowanie przez Fundusze zwrotnych form finansowania, w wyniku czego kapitał nie ulega zmniejszaniu. 5. Mobilizowanie na rzecz środowiska środków z innych źródeł przez współfinansowanie zadań (<i>efekt dźwigni</i>).	1. Brak jednolitego w skali kraju systemu ewidencjonowania efektów ekologicznych. 2. Brak rzeczywistego wpływu na wielkość przychodów ze źródeł ustawowych. 3. Możliwość zarzutu nieefektywności z powodu utrzymywania wysokiego stanu wolnych środków.

6. Doświadczenie instytucjonalne w zarządzaniu środkami europejskimi, zdobyte w poprzednich perspektywach finansowych. 7. Stabilna, doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra, kompetentna w zakresie aktualnie realizowanych zadań. 8. Zbiektywizowany, bezstronny proces przyznawania dofinansowania (formalna procedura zamiast uznaniowości). 9. Pewne przychody wynikające z zapisów prawa.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Ciągły wzrost wagi problematyki ochrony środowiska. 2. Środki unijne z nowej perspektywy: potencjalne wielkie pole nowych zadań dla Funduszy. 3. Współpraca z instytucjami publicznymi (NFOŚiGW, BOŚ) i komercyjnymi bankami. 4. System finansowania gwarantujący wysoki stopień bezpieczeństwa finansowego w działalności pożyczkowej. 5. Rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie.	1. Praktyczny brak wpływu na ilość i rodzaj zadań zgłaszanych do dofinansowania. 2. Realna możliwość spadku wpływów z opłat w związku z poprawą stanu środowiska oraz planowanych zmian prawnych. 3. Wpływ kryzysu na ograniczenie dochodów publicznych i zmniejszenie zdolności inwestycyjnych w sferze budżetowej. 4. Wpływ dekonunktury na obniżenie skłonności beneficjentów-przedsiębiorców do podejmowania ryzyka inwestycyjnego. 5. Zmienność przepisów prawnych.

Dotychczasowa forma prawna działania Funduszu sprawdza się. Fundusz poprzez preferowanie działalności pożyczkowej ciągle zwiększał pulę środków będących do dyspozycji beneficjentów. Działania te należy kontynuować.

Dla realizacji powierzonych zadań niezbędna jest stabilność instytucjonalna i prawna funkcjonowania systemu finansowania ochrony środowiska i tylko w takich warunkach możliwe jest dalsze efektywne działanie Funduszu.

Ze względu na istniejące zagrożenia, określone w analizie SWOT, zarządzanie dostępnymi środkami musi być bardziej elastyczne niż w przeszłości, bardziej otwarte na nowe formy finansowania. Sposobem rozwiązywania problemów winna być współpraca w ramach systemu, szczególnie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, która musi się odnosić zarówno do działań w sferze finansowania jak również pewnej unifikacji zasad udzielanej pomocy, oczywiście przy równoczesnym zachowaniu uwarunkowań lokalnych Funduszu.

Problemom zdefiniowanym w analizie SWOT można będzie przeciwdziałać w istotnym stopniu poprzez realizację zadań wynikających ze Wspólnej Strategii.

4.3 Stosowane instrumenty finansowe - zasady wsparcia

Formy w jakich Fundusz może wspierać realizację działań środowiskowych określa ustawa POŚ. Natomiast warunki, w tym wysokości dofinansowania regulowane są przez obowiązujące w danym roku zasady, przy ustalaniu których bierze się pod uwagę m. innymi środki będące w dyspozycji

oraz prognozowane zapotrzebowanie na poszczególne formy dofinansowania. W sytuacjach mniejszej presji na środki zasady stają się bardziej korzystne dla potencjalnych beneficjentów.

Na lata 2013-2016 obowiązują następujące zasady. Podstawową formą dofinansowania udzielanego przez Fundusz jest pożyczka. Dla pożyczek maksymalny udział środków Funduszu, w przypadku realizowania zadań wyłącznie ze środków krajowych, w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych wynosi dla zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (j.s.t.), spółki wodno-ściekowe oraz podmioty świadczące usługi w zakresie zadań własnych j.s.t. do 100%, natomiast dla zadań realizowanych przez pozostałych wnioskodawców do 80%. W przypadku zadań realizowanych przy współudziale bezzwrotnych środków zagranicznych w odniesieniu do różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych maksymalny udział środków Funduszu wynosi również do 100%. Wysokość oprocentowania jest różna w zależności od podmiotu. Wynosi ona 0,3 stopy redyskonta weksli (s.r.w.) w stosunku rocznym (i nie mniej niż 1,0% w latach 2013-2014, 1,5% w roku 2015 oraz 2,5% w roku 2016) w przypadku pożyczek udzielanych: j.s.t., spółkom wodno-ściekowym na realizację zadań, które nie uzyskały niepodlegającego zwrotowi dofinansowania ze środków zagranicznych i jednocześnie wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych lub dotyczących zastosowania odnawialnych źródeł lub też dotyczących budowy instalacji wchodzących w skład systemu gospodarki odpadami, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami oraz podmiotom świadczącym usługi z zakresu zadań własnych j.s.t. na realizację zadań, które nie uzyskały niepodlegającego zwrotowi dofinansowania ze środków zagranicznych jednocześnie wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych lub też dotyczących budowy instalacji wchodzących w skład systemu gospodarki odpadami, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami. W przypadku pożyczek udzielanych na realizację zadań realizowanych j.s.t. oraz pożyczek udzielanych na realizację zadań z udziałem bezzwrotnych środków UE oprocentowanie wynosi 0,5 s.r.w. w stosunku rocznym (i nie mniej niż 2,0% w latach 2013-2014, 2,5% w roku 2015 oraz 3% w roku 2016). W przypadku pozostałych zadań oprocentowanie wynosi 0,6 s.r.w. w stosunku rocznym (i nie mniej niż 2,5% w latach 2013-2014, 3% w roku 2015 oraz 4% w roku 2016). Okres kredytowania wynosi maksymalnie 7 lat dla zadań finansowanych wyłącznie ze środków krajowych oraz 10 lat dla zadań finansowanych z bezzwrotnych środków zagranicznych a okres karencji maksymalnie 24 miesiące lecz nie więcej niż 6 miesięcy od daty zakończenia zadania..

Druga formą dofinansowania jest dotacja. Dla form dotacyjnych (wraz z przekazaniem środków) maksymalny udział środków Funduszu, w przypadku realizowania zadań wyłącznie ze środków krajowych, w odniesieniu do kosztów kwalifikowanych wynosi do 50%. Przy czym dla zadań części zadań realizowanych przez Województwo Lubuskie wysokość ta wynosiła do roku 2015 do 100%. Również do 100% wynosi udział Funduszu w przypadku kosztów, których obowiązek pokrywania wynika z obowiązujących przepisów. Natomiast w przypadku zadań realizowanych przy współudziale bezzwrotnych środków zagranicznych w odniesieniu do różnicy pomiędzy planowanymi kosztami kwalifikowanymi przedsięwzięcia a dofinansowaniem ze środków zagranicznych maksymalny udział środków Funduszu wynosi do 50%.

Dotacja może być udzielona również w formie: dopłat do kapitału i oprocentowania kredytów udzielonych przez bank z linii kredytowych utworzonych i obsługiwanych przez bank, na podstawie umów zawartych pomiędzy Funduszem a bankiem udzielającym kredytu. Odnosi się to głównie dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych. W latach 2013-2014 Fundusz dopłacał również do oprocentowania kredytów zaciągniętych w Bankach przez beneficjentów pomocy unijnej na pokrycie wkładu własnego na realizację zadań finansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach programów operacyjnych POLiŚ, LRPO i PROW.

4.4 Działalność informacyjno-promocyjna

W związku z nowelizacją w 2014 roku ustawy POŚ, która umożliwiła Funduszom rozszerzenie dotychczas prowadzonej działalności, polegającej na finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności poprzez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz jego promocję, Fundusz większą niż dotychczas rolę przypisywać będzie działaniom informacyjno-promocyjnym. Podejmie działania polegające na budowaniu i rozwijaniu kompetencji, związanych z przygotowaniem rynku na odbiór udzielanego dofinansowania. Będzie też wymieniał doświadczenia z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych w celu stałego udoskonalania oferty finansowej.

Działalność informacyjno-promocyjna prowadzona będzie w dwóch obszarach;

1. tradycyjnie jako centrum działań kierowanych do ogółu społeczeństwa, poprzez odpowiednio adresowane akcje, konkursy czy też inne specjalistyczne formy mające na celu informowanie i propagowanie postaw proekologicznych, prezentując obowiązki i korzyści wynikające z działań związanych z ochroną środowiska.
2. jako centrum kompetencji dla potencjalnych oraz aktualnych beneficjentów, poprzez pełnienie roli analityczno-doradczej – instytucji służącej wsparciem dla potencjalnych beneficjentów w uzyskaniu dofinansowania, a także udzielającej beneficjentom merytorycznego wsparcia w sprawnej realizacji projektów inwestycyjnych.

4.5 Prognoza finansowa na lata objęte Strategią

Na początek obowiązywania Strategii Fundusz dysponował aktywami netto w wysokości 141,1 mln zł, z tego 91,4 mln zł to środki pieniężne i papiery wartościowe przeznaczone do obrotu, a 49,7 mln zł to należności z tytułu udzielonych pożyczek. Przewiduje się, że na koniec 2020 roku fundusz netto wzrośnie nieznacznie o 3-5 mln zł. Uwzględniając plany roku 2015, prognozy na rok 2016 oraz szacunki na lata 2017-2020 nastąpi znaczny wzrost należności z tytułu udzielonych pożyczek kosztem wolnych środków. Przy uwzględnieniu planowanych wpływów z tytułu opłat i kar oraz innych (zwrot rat pożyczek, oprocentowanie, odsetki od lokat oraz pozostałych) Fundusz może przeznaczyć na pożyczki i wsparcie dotacyjne w okresie 2013-2016 środki własne wg poniższego zestawienia:

Tab. 4

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2013-2016 ze środków własnych (w mln zł)

Forma wsparcia / dziedzina		Realizacja 2013 - 2014	Prognoza 2015 r.	Prognoza 2016 r.	Razem 2013-2016	Prognoza 2017-2020
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	91,0	73,4	20,0	184,4	68,0
1.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	55,2	62,4	6,0	123,6	20,0
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	3,3	3,1	4,0	10,4	14,0

1.3	Ochrona atmosfery	31,4	7,9	8,0	47,3	28,0
1.4	Ochrona różnorodności biologicznej	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.5	Pozostałe	1,1	0,0	2,0	3,1	6,0
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	21,4	9,4	9,0	39,8	34,3
2.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	15,1	5,7	4,5	25,3	16,8
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	1,6	0,7	1,0	3,3	3,0
2.3	Ochrona atmosfery	0	0	0,5	0,5	2,0
2.4	Ochrona różnorodności biologicznej	0,5	0,4	0,3	1,2	2,0
2.5	Pozostałe	4,2	2,6	2,7	9,5	10,5

Na podstawie wyników za lata 2013-2014 oraz prognozy na pozostałe lata należy podkreślić:

- spadek wsparcia ze środków własnych w perspektywie 2017-2020 o 52,3% w porównaniu do przewidywanego wykonania w latach 2013-2016 (z kwoty 224,2 mln zł do kwoty 102,3 mln zł),
- utrzymanie w strukturze finansowania Funduszu przewagi finansowania zwrotnego (pożyczkowego), które stanowić będzie w latach 2013-2016 – 83,8% wypłat oraz w latach 2017-2020 – 66,5%,
- przesunięcie na lata 2017-2020 zakładanej zmiany struktury dziedzinowej finansowania ochrony środowiska poprzez spadek udziału Ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnej przy równoczesnym wzroście udziału Gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi oraz Ochrony atmosfery (z 66,5% w latach 2013-2016 do 36,0% w latach 2017-2020),
- jakiegokolwiek zwiększenie finansowania poza prognozowane kwoty możliwe będzie jedynie w oparciu o środki stawiane do dyspozycji przez NFOŚiGW w ramach programów wsparcia wojewódzkich funduszy.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku wyszacowano koszty wykonania zaplanowanych w tym programie działań. Wszystkie zadania wyznaczone do realizacji w Programie mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia poprawy stanu środowiska w województwie lubuskim, a ich realizacja determinowana jest przez środki finansowe. Oszacowane koszty na realizację komponentów dotyczących: zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony przed hałasem, ochrony powierzchni ziemi oraz edukacji ekologicznej Programu wynoszą około 3.991 mln zł.

Tab. 5

Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji poszczególnych komponentów środowiskowych wraz z kosztami wdrażania i monitorowania realizacji Programu i środowiska w latach 2012-2015 ⁴

Lp.	Priorytet środowiskowy	Koszt (w mln zł)
1	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	0,4 oraz w ramach zadań własnych
2	Gospodarka wodna	2.102 oraz wg budżetów jednostek realizujących
3	Gospodarka odpadami	1.021 oraz wg zadań własnych i kontrolnych
4	Ochrona przyrody i krajobrazu	14 oraz wg budżetu
5	Ochrona przed hałasem	811 oraz w ramach działalności
6	Degradacja powierzchni ziemi i gleb	38 oraz w ramach bieżącej działalności
7	Edukacja ekologiczna	4

Należy dodać, że w Programie przewiduje się, że nakłady na realizację inwestycji w zakresie ochrony środowiska w długofalowej perspektywie będą wzrastały.

Porównując szacowaną kwotę potrzeb w stosunku do możliwości finansowych Funduszu w latach 2013-2016 wynikających z symulacji należy podkreślić, że ze środków własnych Funduszu finansowany będzie stosunkowo nieduży zakres planowanych działań. Niemniej środki Funduszu wykazywane są jako jedno z ważnych źródeł finansowania działań wskazanych w planie operacyjnym Programu dla poszczególnych komponentów środowiska.

Do końca 2015 roku Fundusz uczestniczy we wdrażaniu programów unijnych: środowiskowego o zasięgu krajowym (POLiŚ) oraz priorytetów środowiskowych programu regionalnego (LRPO). Wg aktualnych ustaleń, potwierdzonych zapisami Planu Wdrażania Wspólnej Strategii na 2015 rok, Fundusz w roku 2016 oraz w latach późniejszych winien uczestniczyć w części prac wdrożeniowych ogólnokrajowego programu środowiskowego. Efekty z tego wynikające będą efektami konkretnych programów. Niemniej, ze względu na angażowanie Funduszu do tych prac, nie można mówić o działaniach Funduszu pomijając tego aspektu.

5. REALIZACJA STRATEGII

5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw.

Realizacja misji i priorytetów Strategii następować będzie w wyniku realizacji działań zgrupowanych w ramach czterech perspektyw. Aby cel generalny był do zrealizowania, musi dokonywać się postęp w każdej z tych perspektyw, a więc – z perspektywy beneficjentów, finansów, procesów

⁴ Wylczenia z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku

wewnętrznych i innowacji. Ponadto poszczególne działania w perspektywach nie są wzajemnie izolowane od siebie; zachodzą między nimi istotne interakcje.

Perspektywa 1 - Finanse Perspektywa 1 dotyczy podstawowego obszaru, jakim zajmuje się Fundusz, tj. finansowaniem zadań na rzecz środowiska i gospodarki wodnej. Podkreślony jest tutaj także priorytet dla wykorzystania środków UE.

Celem Perspektywy jest maksymalnie skuteczne i efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów finansowych.

Fundusz, realizując zadania kieruje się nie tylko ich opłacalnością, ale głównie interesem publicznym i środowiskowym. Istotnym jest również wykorzystywanie elastycznych form i zasad finansowania, które będą spójne z potrzebami odbiorców, możliwościami finansowymi oraz uwarunkowaniami zewnętrznymi.

W razie zaistnienia potrzeb finansowych, a te uzależnione będą od klientów, Fundusz będzie korzystał ze wsparcia NFOŚiGW w ramach udostępniania środków wojewódzkim funduszom.

Perspektywa 2 - Beneficjenci

Perspektywa 2 dotyczy rozwijania współpracy z beneficjentami, dbałości o transparentne zasady, kryteria i procesy podejmowania decyzji. Działania oparte będą na następujących zasadach: konsultacjach, współpracy oraz odpowiedzialności. W związku ze zmianą oczekiwań społeczeństwa obywatelskiego. Fundusz musi położyć duży akcent na działania w ramach tej perspektywy, gdyż ma to kluczowe znaczenie dla budowania zaufania do Funduszu i przez to wpływa na skuteczność prowadzonych działań. Istotne z punktu widzenia Beneficjentów są efektywna informacja, komunikacja i promocja, dlatego też zakłada się dalszy rozwój w tym zakresie.

Dodatkowo, w ramach tej perspektywy Fundusz będzie podejmował działania mające na celu pełnienie roli tzw. centrum kompetencji. Mając na uwadze, że uwarunkowania zewnętrzne nakładają na Fundusz konieczność wspierania potencjalnych beneficjentów w uzyskaniu dofinansowania coraz większa część sił i środków będzie przeznaczana na te cele. Działania Funduszy obejmują również działania informacyjno-promocyjne oraz koordynacyjne w budowaniu kompetencji, związanych z przygotowaniem rynku na odbiór finansowania oferowanego przez Fundusze. Wsparcie ze strony Funduszy będzie również dotyczyć działań o charakterze informacyjno – edukacyjnym odnośnie nowych wyzwań środowiskowych oraz wdrażanych nowych, pro-środowiskowych rozwiązań z danego obszaru.

Perspektywa 3 - Procesy wewnętrzne

W perspektywie 3 realizowane będą cele ukierunkowane na usprawnienie, ujednolicenie i elastyczne dostosowanie procedur do zoptymalizowanych procesów. Fundusz ma wykonywać swoje zadania efektywnie, ograniczać bariery administracyjne i usprawniać proces wydatkowania środków. Musi być zapewniony dostęp do bieżącej informacji i danych oraz poprawa komunikacji wewnętrznej.

Fundusz uczestniczyć będzie we wspólnych działaniach Funduszy w zakresie podnoszenia kwalifikacji swych pracowników, wykorzystując wiedzę oferowaną przez inne Fundusze w ramach tzw. „kompetencji wiodących”.

Perspektywa 4 - Innowacje, wezwanie, rozwój

W perspektywie 4 realizowane będą inicjatywy ukierunkowane na kreowanie nowych aktywności i kierunków działania Funduszu oraz odpowiedzi na nowe wyzwania.

Mając na uwadze zdobyte w ostatnich latach doświadczenie oraz potencjał kadrowy, Fundusz może podejmować działania zmierzające do udziału we współpracy w finansowaniu projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020.

Fundusz będzie zwiększał aktywność skierowaną do klientów indywidualnych, wspólnot mieszkaniowych oraz spółdzielni mieszkaniowych. Będzie również poszerzał dotychczasowe możliwości wsparcia jednostek samorządu terytorialnego oraz ich jednostek (spółek). Działania te skupiać się będą na umożliwieniu dostępu do środków przeznaczonych na realizację programów takich jak: „Prosument” oraz „System”.

Realizowane będą działania mające na celu uruchomienie dodatkowego obszaru działalności Funduszu - tworzenia warunków do skutecznego wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Fundusz uczestniczyć będzie w „Ogólnopolskim system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, którego celem jest wsparcie projektów przyczyniających się do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego UE 20/20/20. Zadaniem projektu jest zwiększenie świadomości w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, wsparcie gmin w przygotowaniu i wdrażaniu Planów Gospodarki Niskoemisyjnej⁵ oraz wsparcie w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.

Fundusz prowadzi będzie działania edukacyjne oraz informacyjno – promocyjne skierowanych do potencjalnych beneficjentów, jak również do ogółu społeczeństwa, celem ukształtowania właściwych postaw pro-środowiskowych, w tym informowania o możliwych zagrożeniach ekologicznych, bądź korzyściach ze stosowania rozwiązań pro-ekologicznych.

Celami horyzontalnymi Funduszu realizowanymi w każdym z priorytetów Strategii będą:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych Polski jako członka UE,
- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,
- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej,
- działania wspierające (w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, ochrony przed suszą, systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych).

5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami

Zakres współpracy Funduszu z NFOŚiGW oraz z wojewódzkimi funduszami wynikać będzie przede wszystkim z realizacji Wspólnej Strategii. Fundusz spełniać będzie wszystkie zadania przypisane mu w tym dokumencie, a potwierdzone w jego aktualizacji. Przede wszystkim Fundusz współuczestniczyć będzie w realizacji Planu wdrażania Wspólnej Strategii na poszczególne lata. I tak dla roku 2015 będzie uczestniczył w następujących działaniach:

⁵ Lub dokumentów im równoważnych

1. Perspektywa - Finanse

- Poszukiwanie nowych form współpracy w obszarze finansowania działań środowiskowych.

2. Perspektywa - Beneficjenci

- Wspólne działania promocyjne Funduszy z elementami edukacji ekologicznej.
- Współudział w działaniach związanych ze wsparciem eksperckim i doradztwem specjalistycznym.

3. Perspektywa - Procesy wewnętrzne

- Udział w pracach nad wypracowaniem jednolitego wzoru list przedsięwzięć priorytetowych.
- Współpraca z NFOŚiGW w zakresie przejmowania zadań związanych z POliŚ 2014-2020.

4. Perspektywa - Innowacje, wyzwania, rozwój

- Udział we wdrożeniu metodyki wspólnych mierników w działalności Funduszy.
- Współdziałanie w zakresie wdrażania spójnego, komplementarnego systemu edukacji ekologicznej
- Współpraca w ramach systemu wsparcia doradczego w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE.

5.3 Przeglądy realizacji Strategii

Zakłada się coroczne składanie informacji Radzie Nadzorczej WFOŚiGW w Zielonej Górze o stopniu realizacji Strategii w okresie do końca I półrocza za rok ubiegły. Równocześnie, w związku z wprowadzeniem na szczeblu Funduszy Planu wdrażania Wspólnej Strategii, w składanej informacji winno być odniesienie do w/w Planu w zakresie informacji o udziale Funduszu w jego realizacji.

Zakłada się, że podstawowymi formami wsparcia będą nadal pożyczki oraz dotacje. Niemniej, ze względu na zmiany w otoczeniu oraz duże zróżnicowanie zakresu różnych szacunków potrzeb środowiskowych w regionie, nie można wykluczać konieczności stosowania innych form. Ewentualne zmiany winny wynikać z zapisów zawartych w Planach wdrażania.

Ponieważ nadrzędnym celem działania Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku, w składanej informacji winno być wykazane jak Fundusz dostosowuje swoje działania do oczekiwań w tym zakresie. Jeśli potrzeby będą ewoluowały Fundusz winien być gotów przesunąć środki finansowe pomiędzy wybranymi priorytetami. Elastyczność w tym zakresie jest wpisana w gotowość jego działania.

Ze względu na ciągłość działania instytucji każda realizowana Strategia jest jedną z podstaw tworzenia Strategii na następny okres. Zgodnie z zapisem ustawowym w 2016 roku tworzona będzie na następne cztery lata. Doświadczenia z realizacji obecnej Strategii wyartykułowane m. in. w składanych informacjach winny ułatwić przygotowanie przyszłego dokumentu.